

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 12 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.

Nr. 1 de Duminecă pe an 4 cor.
pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

INSERTIUNILE:
de un șir garnison: prima dată 10
bani; a doua oară 15 bani; a treia
oară 1 b. de fiecare publicățiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
nu se curăță și se plătesc în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate
Scrierile nebrautate nu se primesc

Situație precară.

Dacă opoziția unită din Dieta ungară se va ține de vorbă, chiar disolvându-se Camera, ba mai ales atunci, va provoca o situație nu se poate mai precară. E vorba că toți corifeii opoziționali să nu recunoască de valabila disolvarea în *ex-lex*, ci chiar făcându-se noui alegeri, în Dieta nouă să se continue lupta selbatică d'acum. Pentru-că, așa zic ei, M. Sa nu poate da decret de disolvare decât numai *rău sfătuit*, și l'ar da călcând jurământul depus. Prin demonstrațiunea ce ar face, opoziția ar intenționa să atragă luarea aminte a M. Sale asupra stării nelegale pentru care și-a dat consentimentul...

Așa a vorbit Duminecă la Szabadka, așa a scris, tot atunci în »Budapesti Hirlap« corifeul conte Apponyi.

Coalitia aristocrato-democratică a declarat deci cel mai crâncen războiu guvernului. Mai mult chiar: după-ce s'a ilustrat prin vandalismul dela 18 Decembre, anunță dinainte că va face revoluție parlamentară.

D-zeu să-l ajute!

Rău n'are adică să ne pară ori cât s'ar tua de cap »părinții patriei«. Din contră: cu cât vor face mai multe năzdrăvăni, cu atât mai bine pentru noi. Căci numai după ce s'a compromis total actuala întocmire constituțională și parlamentară, credem că se vor apuca factorii în drept să întocmească lucrurile așa fel, ca țeara, constituția

și parlamentarismul să nu mai ajungă în halul actual.

Dăstrăbălarea d'acum a luat adică așa proporții, că dacă nu se vor lua măsuri *radicale* pentru stavilirea și lecuirea răului, Ungaria ajunge de risul lumii.

Că ce va face guvernul, se înțelege, nu putem ști. Nu va fi știind nici el. Vedem însă, din cele petrecute, că *măsurile paliative*, ori cât de radicale ar părea — cum a fost și chestia cu drabanții — nu *ajută*. Ba au încurcat și mai rău o situație care și până atunci era destul de precară.

Deocamdată este însă pace. Ambele tabere au suspendat ostilitățile. Deputații nu mai sunt în Budapesta, pe la cluburi lume puțină, și cei mai mulți sunt — prin cercuri.

Peste opt zile însă vom ști cu siguranță în ce sens se vor lua demersuri pentru a pune capăt unei agonii parlamentare care ține deja de pe vremea lui Széll.

Lupta în comitate. Atragem încă de pe acum luarea aminte a fruntașilor români să se organizeze cât în cel mai curând lupta în comitate, cât și campania electorală. În fiecare comitat Românii să vină cu propunerea de a se protesta în contra proiectului de lege al lui Berzeviczy. Subscrierile să se culeagă încă din vreme, și să se facă cea mai întinsă propagandă pentru strângerea rinaurilor.

Alegerile noi.

Disolvarea Dietei este o prerogativă a drepturilor regale, care se exercită în conformitate cu dispozițiunile §-ului 5 art. de lege IV: 1848:

Majestatea Sa are dreptul a prolunga ori a închide Dieta întrunită anual, ba chiar a disolva înainte de împlinirea celor *trei* ani respective după modificarea § 1 art. de lege I. 1886, *cinci* ani) și a orîndui atunci alegeri noi, dar în cazul din urmă despre convocarea Dietei noi va face astfel dispoziții, ca aceasta în decurs de *trei luni dela disolvarea celeia lalte, să se întrunească.*

Restricțiunea dreptului de disolvare este precizată în § 6 art. de lege IV. 1868 modificat prin art. de lege X. 1867 în următorul chip:

În acel caz, când Majestatea Sa, fie din ori-ce motiv, disolvă, ori o prorogă, ori o închide Dieta, mai înainte ca socotelile încheiate să fie terminate, și prezentarea bugetului anului viitor să se fi făcut de către miniștri și Dieta să fi putut aduce hotărîre asupra acestora: Dieta în decursul aceluși an și anume în acea vreme este a se convoca, ca atât socotelile încheiate, cât și *bugetul anului viitor*, până la sfîrșitul anului să poată trece prin dezbateră parlamentară.

Interpretația contelui Tisza este, că dacă disolvarea se face în Ianuarie, atunci bugetul pro 1906 poate veni sub întrebare, pentru-că atunci acesta va fi »*bugetul anului viitor*«, ear acesta în decursul anului se poate dezbate.

Asasinatul din strada Morgei

de Edgard Poë

(Urmare).

Ascultăi; dar' imposibilitatea de a suprapune mâna mea pe urmă deveni și mai evidentă.

— „Acastă întipărire, zisei, n'a fost făcută de mâna unui om.

— „Acum, response Dupin, citește acest pasaj din Cuvier“)

Era o descriere generală, apoi un studiu anatomic minuțios al marelui orang-utang roșu care trăiește pe insulele Indiilor orientale. Statura gigantică, forța și sprinteneala năpraznică, ferocitatea nelăblăzită și dispozițiile imitative ale acestui mamifer sunt destul de cunoscute de toată lumea.

Ca la lumina unui fulger întrezăvii amănuntele îngrozitoare ale acestei măcelării.

— „Descrierea degetelor, zisei după terminarea cetirei, corespunde exact cu a desenului. Afară de orang-utangul din specia descrisă aci, nu văd nici un animal, a căruia labă să fi putut produce semnele paralele ce ai desenat. Acest mănunchiu de păr roșcat este tocmai de nuanța arătată de Cuvier. Dar' nu înțeleg încă amănuntele acestui mister îngrozitor. Afară de aceea, s'au auzit două voci certându-se, și una era fără îndoielă a unui Francez.

— „Este adevărat, și-ți aduci aminte de cuvintele raportate de toți martorii ca aparținând acestei voci; era: *mon Dieu*. Și după depoziția cofetarului Montanihi au fost pronunțate într'un ton, care exprimă rugămîntea sau porunca. Aceste cuvinte au servit ca bază ipotezei mele și m'au făcut să sper, că voi găsi deslegarea ghicitoare. Esistă un Francez, care a fost martor al crimei. Este cu puțință — voi zice chiar e mai mult decât probabil — că este cu totul nevinovat de măcelul produs, orang-utangul poate să-i fi scăpat. Il-va fi urmărit până în odaie, dar agitațiunea ce s'ar produs atunci il va fi împedat de a prinde animalul. Acesta este dar liber. Nu am de gând să urmăresc mai departe aceste indicii, deoarece nu mai am dreptul de a le numi astfel. Și de altcum nu am pretențiunea că pot face pe alți intelectuali să împărtășască convingerea mea, dar' să lăsăm acest punct de vedere. Dacă Francezul este nevinovat de această grozăvie, după cum sunt convins, acest anuțiu ce am inserat într'un ziar ieri, pe când ne întorceam, va putea ajunge sub ochii lui, căci am ales *Lumea maritimă*, foste răspândită printre matrozii, și aceasta va fi de ajuns pentru a-l îndupleca să vină aci.

El imi întinse ziarul, în care cetii:

„Găsit

și prins în pădurea Boulogne, în dimineața — (aci data zilei următoare după săvîrșirea îndoitului asasinat) un mare orang-utang roșcat din specia de Borneo. Stăpânul său, despre care se știe că este un marinar din echipajul unei nave malteze, va putea să-și reia animalul, după ce-și va fi justificat de ajuns identitatea sa, va fi plătit o

mică sumă ca despăgubire pentru cheltuielile cauzate prin prindere și întreținere. A se adresa strada..., mahalaoa Saint-Germain, nr...., la al treilea etaj“.

— Cum ai putut, zisei către Dupin, să descoperi, că posesorul este un marinar și că se află în echipajul unei corăbii malteze?

— Asta nici eu n'o știu, sau cel puțin nu sunt sigur, response el. Totuși, eată o bucată de panglică, a cărei formă, starea unsuroasă indică până la evidentă, că a servit spre a lega perul într'o coadă lungă, după o modă, foarte răspândită printre marinari. Afară de aceasta, un astfel de nod știu să-l facă numai marinarii, și câteva amănunte indică un marinar maltez. Am găsit această panglică la baza conductului electric. N'a putut fi al nici uneia din victime. De altcum, dacă mă înșel banuind că acest om era un francez servind pe bordul unei corăbii malteze, nu voi compromite pe nimeni prin anuțul inserat în ziar. Dacă mă înșel, el va crede că am fost sedus prin oarecare împrejurări, pe care nu-și-ar mai da osteneala să le lămurească, dar', dacă mă află, pe calea adevărată, am câștigat un punct de căpetenie. Eată un om, care cunoaște scena și e nevinovat. Francezul se va codi firește ca să se ducă la adresa indicată în anuț, pentru a reclama animalul. Apoi își va zice: „Sunt inocent, sunt sărac, orang-utangul meu reprezintă o sumă frumoasă, o adevărată avere pentru un om de teapa mea; pentru ce să risc de a o pierde fără alt motiv decât o șfială nelăblăzită de o primejdie închipuită“? Atunci acest om va fi aci sub mâna mea. Animalul a fost găsit în pădurea Boulogne, adică foarte departe de locul unde s'a

) Mare naturalist francez

Cu privire la *terminul alegerilor generale*, art. de lege XXXIII. 1848 cuprinde următoarele dispozițiuni:

§ 56. Pentru alegerile generale ministrul de interne *desige termen de zece zile*, așa că între publicarea acestei ordinațiuni în foaia oficială și ziua ultimă a termenului de efectuare a alegerilor, să fie 30 de zile, și dela încheierea alegerilor până la deschiderea Dietei să rămână un interval de zece zile.

Alegerile, în intervalul de zece zile de fapt de ministrul de interne, trebuesc ținute.

Autograful regal de dizolvare, nu trebuie înominis să apară deodată cu convocarea Dietei noi. Dieta nouă, trebuie să se întrunească în decurs de 3 luni dela dizolvarea celei vechi, și ca aceasta să se poată întâmpla, convocarea trebuie să se facă în decurs de 45—50 zile socotite dela dizolvare. Este înaintea de prevăzut, că dizolvării îi va urma numai de cât convocarea noii Diete, așa că pentru termenul §-lui 56 art. de lege din 1874 și cu luarea în considerare a celor trei zile rezervate pentru întrunirea Dietei noi, deja după 44 zile dela dizolvare, va fi întrunită Dieta.

Dacă regele va dizolva, zicem în 4 Ian. Dieta, și Dieta nouă va fi în foaia oficială din 5 Ianuarie convocată pe 15 Februarie, atunci ordinațiunea ministrului de interne fixând termenul alegerilor, ce va apare tot atunci, cu luarea în considerare a termenilor de mai sus, va fixa pentru efectuarea alegerilor *cele zece zile* dintre 26 Ianuarie și 4 Februarie.

Pentru publicarea rescriptului regesc, municipiile trebuie să țină ședințe extraordinare și comisiunea centrală în ziua următoare după congregație se întrunește, ca să fixeze una dintre cele zece zile hotărâte de ministrul de interne, de zi de alegere pentru cercurile electorale de pe teritoriul comitatului, și să delegea președinți de alegeri și comisiunile de scrutinii.

săvârșit această scenă de măcel. Nici odată nu se va bănuși că un animal a făcut aceasta. Poliția nu știe nimic, până acum nu s'a cules nici un indiciu. Chiar' când s'ar dovedi, că animalul este autorul, cum se va dovedi, că totul s'a petrecut în fața mea. Cum voiu putea fi amestecat în această afacere, la care am azistat numai ca martor? Dar' ceea-ce stăpânește totul este, că sunt cunoscut. Autorul anunțului mă arată ca posesorul animalului, nu știu până la ce punct este informat despre mine. Să renunț de a reclama o proprietate de așa mare valoare, când se știe că o posed? Nereclamându-o, ași îndrepta singur bănușelile maimuței mele. Este preferabil să nu atrag atențiunea poliției nici asupra mea, nici asupra dobitocului meu. Voi răspunde anunțului, imi voi relua orangutangul și-l voi supraveghea de aproape până când nu se va mai vorbi de această afacere.

În acest moment auzirăm un paș pe scară.

— Ține-te gata cu pistoalele, imi zise Dupin, dar' nu le întrebuița până când nu-ți voi da semnalul.

Poarta de spre stradă fusese lăsată deschisă: vizitatorul intrase fără avea trebuință să sune, și urcase mai multe trepte ale scării. Sgomotul pașilor săi se oprise. Se codia el? Da, fără îndoielă, și-l auzirăm din nou. Vizitatorul de data aceasta nu se opri, se urcă cu hotărâre, și bătu la ușa camerei noastre.

Trad. Iosif Popescu.

SITUAȚIA POLITICĂ.

În cercurile politice se vorbește, că termenul dizolvării de aceea nu e sigur, pentru-că regele va dizolva în persoană prin *discurs de tron Dieta*. Ziua sosirii Majestății Sale la Budapesta nu e hotărâtă încă.

*

Perczel Deszö, președintele Dietei s'a prezentat ieri în parlament și a rezolvat afaceri curente.

S'au pornit în țeara întreagă pregătiri pentru alegerile generale.

Clubul liberal a ales o comisiune de 15 inși, care să redacteze un manifest către țeară, cerind alegătorilor să voteze cu candidații partidului liberal

În club nu se vorbește despre altceva decât despre alegeri. Sunt toți convinși că partidul liberal va ieși întărit din alegeri.

*

Partidele opoziționale au petrecut ziua întreagă de ieri în consfătuiri.

Opoziția tot mai speră, că contele Tisza nu va căpăta împuternicire dela rege, să dizolve Dieta. Îndeosebi Bánffyși nu cred în posibilitatea dizolvării în *ex-lex*, fiindcă Majestatea Sa nici lui Bánffy nu i-a dat, la timpul său împuternicire. aceasta.

Opoziția aliată, socotind și pe disidenți, va face împreună campania electorală împotriva guvernului.

Congregația Aradului.

Ședința dela 21 Dec.

Dintre Români prezenți: M. Veliciu, Russu Șirianu, Dr. Șt. C. Pop, Aug Boteoc, I. Popescu, Pr. Givulescu, protopop, P. Givulescu, inv., D. Muscan, Iosif Ognean, R. Motorca, I. Popovici (Varșand), G. Popovici (Nadăș), Aurel Iancu, Aug. Beleş, T. Terebenț, I. Groșorean, (Galșa), G. Bogdan, (Agris), S. Buda, (Pâncota) I. Burza, F. Leuca preot, D. Luca, T. Borod, G. Bârzoivan (Covasint), N. Lăzărescu (Siria), I. Musca, A. Secula, D. Popovici (Cermeiu), Dr. S. Ispravnic, F. Mănuila, Nistor Flueraș, și alți câți-va.

Ședința se deschide la orele 10.

La ordinea zilei rescriptul ministerial prin care se aprobă ca pentru lucrări publice, și anume facerea drumurilor, comitatul să împrumute fără dobândă, din fondul drumurilor, 200.000 cor. ca astfel populația săracă să aibă de lucru și să se ajute în mizeria ce hântue.

Când notarul cetește însă felul de distribuire a sumei, un murmur de indignare s'aude printre Români.

Pentru părțile Halmagiului și a Radnei se prelininează de pildă câte 5000, până ce în părțile *ungurești* se dau sume de câte 10.000—73.000.

În numele Românilor protestează cu energie Dr. Șt. C. Pop și Russu Șirianu.
(Vom reveni)

Răsboiul ruso-japonez.

Tși-fu, 21 Dec. Maiorul Mitsenov, care a luat parte la lupta din jurul colinei de 200 metrii, a sosit aici și povestește, că în întreaga campanie *această luptă a fost cea mai crâncenă și cea mai aprigă*. Japonezii au îndurat pierderi colosale. Soldații lor că-

deau cu sutele, dar pentru aceea reinviau asalturile cu aceeași îndărătnicie și curaj nefricat ca să ajungă în posesiunea acestui deal. În fine focul din forturile din apropiere i-au silit să se retragă. Dar totuși și a doua și a treia oară au dat năvală împotriva acestei poziții. La asaltul al treilea Japonezii au reușit să aprindă magazinul cu prav de pușcă și de lemne. Vântul a mână focul asupra pozițiilor Rușilor cari au fost siliți să se retragă. Mitsenov raportează și aceea, că în Port-Arthur este liniște. Garnizoana așteaptă sosirea escadrei de pe Baltica în zece zile.

Sadrinck, 21 Dec. Agenției telegrafice ruse i-se anunță din Urga: Japonezii travestiți în lamași se nizuiesc să înduplece pe Dsigiți cari locuiesc aci, să *pustiască linia ferată transbaicaliană și să arunce în aer spărgătorul de ghiață de pe lacul Baicalului*. Se afirmă că Dsigiți nu vor să dea ascultare momelelor Japonezilor, din cauza că ei susțin raporturi comerciale și de prietenie cu Rusia.

Londra, 21 Decembre. Din Tși-fu se vestește următoarele: Garnizoana din Port-Arthur este convinsă, că va putea încă mult timp rezista. Japonezii au pierdut până acuma 60.000 de oameni cu ocaziunea asedierii Port-Arthurului. Dacă vrea să continue cu operațiunile în contra orașului până să obțină un rezultat final favorabil, atunci ea mai trebuie să sacrifice încă odată atâtea vieți.

Asediarea Port-Arthurului.

Tokio 20 Dec. (oficial) Dela Port-Arthur se vestește: În 18 la 3 oare și un sfert după amiază o companie a produs în partea de nord a frontului de apărare a Vunkikvanului o explozie, ear după aceea a îndreptat un atac, după care a urmat o luptă inversunată cu granate. Dușmanul a rezistat cu îndrjire. Seara la 7 ore generalul Sameima a înaintat spre piscul contra *escarpei*, ear după aceea a comandat un atac general, cucerind în aceeași noapte la 11 ore 50 minute fortul pomenit. Imediat ne-am pus în poziție de apărare, ca să păstrăm ceea ce am luat. Cinci tunuri de câmp, două mici și o mare cantitate de muniții a ajuns în mâinile noastre. În port am aflat 40 Ruși morți.

Londra, 20 Dec. »Daily Telegraph« vestește asupra asedierii fortului Tșikvansan următoarele: Japonezii, zidind sub fort două tuneluri lungi de câte 40 urme, le-au aruncat Dumineca trecută pe amândouă în aer. Explosia a nimicit cu *desevârșire mijlocul fortului*. Garnizoana din acest fort nici n'a avut timp destul să se trezească din ameteala aceasta, când generalul Nogi a comandat asupra fortului un foc de artilerie concentrat cu toată furia din toate părțile. Sub durata bombardamentului Japonezii au încercat un asalt, cu care ocaziune o parte a trupelor a fost cutropită de zidurile risipite. După aceea au urmat mai multe asalturi, luptând pept la pept mai multe ore. până ce după miezul-noptii Japonezii au cucerit întreg fortul.

Tokio, 20 Dec. Telegramme private vestește, că *aripa dreaptă a armatei asediatoare a cucerit un deal important situat la sud-ost de colina de 203 metrii*.

Din Mandciuria.

Tokio, 20 Decembre. (Reuter). Din cartierul general al armatei japoneze din Mand-

ciuria se vestește cu datul de erii: Avant gardele japoneze au fost în noaptea dela 11 c. atacate de către Ruși, cari pretutindeni au fost respinși. La 13 adversarul a tras foc asupra Japonezilor cu tunuri grele cam de 80 de ori, fără să pricinuească daune mai mari.

Tulburări în Rusia.

Petersburg, 21 Dec. Știrea că Țarul nu a consimțit să se dea imperiului o constituție așa cum o ceruseră zemstvoorile, a pricinuit adevărată consternațiune. În mai multe părți ale țării, îndeosebi aici și la Moscova, s'au produs serioase demonstrațiuni.

Problema flotei Baltice.

Devine din ce în ce mai problematic rolul pe care îl va juca flota rusească ce a plecat din Baltica spre Extremul-Orient. N'a ajuns încă la jumătatea drumului pe care îl are de parcurs și călătoria ei durează deja peste două luni. De aci înainte vor începe însă greutățile și primejdțiile cele mari.

Mai întâi, flota rusească are un mare cusur: Unitățile navale de care este compusă nu se potrivește una cu alta în ce privește înțeleala; prin urmare, ori ce unitate de acțiune este exclusă. De aci provine necesitatea de a merge foarte încet, căci vasele cari au oare-care înțeleală sunt silită a o modera spre a o lua înainte lăsând pe cele-lalte în urma lor și a nu le expune la izolare.

Acest neajuns, care pînă acum se manifestă numai prin pierdere de timp, va fi însă și mai simțitor, când va fi vorba de o luptă cu flota japoneză.

Vasele japoneze cari compun flota admiralului Togo, întărită cu escadra admiralului Kamimura și cu o a treia escadră ce s'a format în urmă, vor putea să manevreze fără nici o primejdie, căci fie-care din aceste escadre se compun din unități aproape egale cari vor putea opera din trei părți diferite în contra flotei rusești. Teatrul operațiunilor va fi de altminterii cit se poate de priincios Japonezilor și de nefavorabil Rușilor.

Luptele maritime vor începe, probabil, în regiunea mării Chinei; ea este presărată de insule, între cari cea mai mare este insula Formoza.

Flota rusească pornind din porturile franceze ale Indo-Chinei, va fi silită a trece prin strîmtoarea între țărîmul chinez și insula Formoza; acolo o vor aștepta cele trei escadre japoneze cari sunt compuse din vase puternice și neuzate, căci vor fi reparate și puse în bună stare de luptă, înainte ca flota rusească să poată ajunge. Afară de asta, escadrelor japoneze vor fi aproape de porturile și de șantierele lor; vor avea ca bază de operație insulele, în dosul cărora pot sta ascunse, spre a se repezi cu înțeleală asupra vaselor rusești uzate de un drum lung de mai multe luni.

Prin urmare, toate avantajele vor fi în partea flotei japoneze.

Chiar în sferele maritime rusești începe a se manifesta crezîntul că flota rusească este amenințată de o catastrofă, fiind că nu este în stare de a să măsură cu escadrelor japoneze. De aceea se atribuie Rusiei intențiunea de a trimite în ajutor și escadra din Marea Neagră.

Dar atunci Rusia ar fi cu totul dezarmată, din punctul de vedere maritim, și ar cădea pe mare în categoria Puterilor de al patrulea rang, rămîine numai o Putere mare continentală, ceea ce nu este destul pentru expansiunea ei colonială, mai ales în Extremul-Orient. Fără flotă Rusia nu poate pretinde a juca un rol mare pe țămurile Oceanului Pacific; pierderea puterii ei maritime este dar pentru dînsa echivalentă cu pierderea înriurii sale în Asia răsăriteană, mai ales după căderea cetății Port-Arthur. Ori, această cădere nu poate întîrzia mult timp; Japonezii ocupă pozițiuni cari dominează portul și orașul; flota este distrusă; joncile chineze, cari aduceau proviziuni, nu pot pătrunde; garnizoana e decimată și n'are de unde primi ajutoare; ea se topește încetul cu încetul, ast-fel că nu e departe momentul cînd ori-ce rezistență va deveni cu neputință.

Singură speranță stă însă în marea armată a lui Kuropatkin. Se va vedea ce va putea face, dar pentru aceasta trebuie încă cite-va luni.

Știri mărunte.

— În Washington se crede că, după ce au scăpat de grija escadrei dela Port-Arthur, Japonezii vor căuta să ia cetatea cu cât mai puține pierderi de oameni. Pot deci trece încă luni de zile pînă la capitulare. Flota rusească nu s'ar putea folosi de port, chiar dacă n'ar exista o flotă japoneză, de oare-ce portul e închis cu mine japoneze număroase și canalul de intrare astupat (N. Fr. Pr. notează că părerea e greșită, de oare-ce Rușii cunosc locul mineilor lor, car canalul nu mai e de mult astupat, dovadă că escadra a eșit de atîtea-ori).

— Atașatul militar englez în Tokio, maiorul Micholson a trimis lui Nogi o telegramă de felicitare cu prilejul luării Dealului de 203 metri, spunînd că în istoria războaielor, acest fapt de arme e unic.

— Turburările din Petersburg au avut mai ales ca pricină vestea că escadra dela Port-Arthur a fost nimicită. Mare e nemulțumirea că n'a încercat să scape, în loc de a se lăsa scufundată în port. Poporul rus nu știe se vede că Stoessel a luat tunurile de pe corăbi și le-a întrebuintat la apărarea cetății, ducându-le în forturi. Deci vasele rusești nu mai aveau de mult puțința de a se mai lupta și ar fi fost ușor înecate cu oameni cu tot de Japonezi, înainte de a putea ajunge într'un port neutru.

— Nimicirea escadrei din portul Port-Arthurului aduce Rusiei nu numai pagubă mare din punctul de vedere militar și politic, dar chiar și din cel material. Fiecare din cele cinci chiurasate, acuma ruinate, costă cel puțin 80 de milioane de lei. Incrucișătorul chiurasat „Baian“ a costat peste 20 de milioane, car „Pallada“ peste 15. Deci paguba Rusiei, împreună și cu „Amur“ etc. se urcă la 200 de milioane cel puțin. Dar paguba cea mare nu e aceasta, ci faptul, înțeleala acuma și la Petersburg, că flota lui Rojdestvenski nu e în stare a se măsură cu a Japonezilor, dacă escadrelor dela Port Arthur și Vladivostoc nu mai au ființa. Eată de ce s'a hotărît trimiterea escadrei a treia.

Chiurasatele „Alexandru al II-lea“, „Nicolae I-lea“, aparătoarele de coaste „Seniavin“, „Ujacob“ și „Apraxin“, incrucișătorul chiurasat „Vladimir monomahul“ și canoniera „Hrabri“. Aparătoarele de țărîm abia pot duce cu ele câte 600 de tone de cărbuni și sunt vechi. Chiurasatele sunt vechi (dela 1887 și 1889), dar în stare bună, atîta că trebuie să fie prost de tot armate. Lipsa cea mai mare a marinei rusești e lipsa de marinari bine exercitați. Toată chestia e pusă eară-și la Mukden, unde totuși se poate ca lucrurile să ia un mers favorabil Rusiei.

— Escadra lui Rojdestvenski n'a trecut dela capul de Buna Speranță, cum s'a crezut, ci abia se află la Mossamedes, adică la 15° de latitudine sudică și mai are 20 de grade pînă la capul zis al Acelor la sudul Africii. Au trecut deci cinci-zece de zile dela întîmplarea dela banca Dogger și escadra lui Rojdestvenski abia e la Mossamedes, când vapoarele liniei Union-Castle fac drumul dela Southampton la Cap, în 15—16 zile. După cum merge Rojdestvenski (un grad pe zi) ar ajunge la Cap pe la începutul lui Ianuarie. E de crezut că admiralul n'are nici o grabă și că i-s'a poruncit de sus să înainteze agale, ca să nu aibă prea lung drum de făcut pînă acasă, când se va vesti că Port-Arthurul a căzut. Dacă ar înainta tot așa, ciocnirea cu Japonezii între insulele Sondel ar putea să se întîmple abia după trei luni, deci abia pe la începutul lui Aprilie. Se crede deci că, dacă flota va merge pe teatrul războiului, va căuta să ajungă într'o vreme când Vladivostocul nu e înghețat și să pătrună acolo, scăpînd de urmărirea flotei Japonezilor și numai după ce s'ar odihni și repara în portul rusec, ar încerca să taie comunicațiile între Japonia și Manciuria. Tocmai atunci o să aibă prilej a se măsură cu flota japoneză.

— Clado a ajuns eroul zilei în Rusia, în urma pedepsei ce i-s'a dat. I-se trimite multe adrese de mulțumire pentru dovada de patriotizm ce a dat spunînd adevărul. Clado publică o scrisoare în „Rusi“ stăruind pentru trimitere-

rea tuturor vaselor, repetînd că flota trimisă nu e în stare de a se lupta cu Japonezii. „Cât de grozav sună vorba: Prea târziu!“ Clado cere să se publice raportul său. Se crede că poziția marelui principe Alexiev, mai marele peste admiralii, e zdruncinată.

Din străinătate.

Din Germania.

Ruptură în centrul german. Din Berlin se telegrafează cu datul de erii următoarele: Unul dintre corifeii centrului din Reichstagul german Dr. Bachem a depus mandatul, adresînd alegătorilor săi o scrisoare publică, în care își motivează demisia cu boala, ce și-a atras. În cercuri politice nu se face secret de aceea, că depunerea mandatului lui Bachem este urmarea unei frecări dintre dînsul și doctorul Spahn, care a și luat conducerea centrului german.

Din Serbia.

Demonstrație filo-rusă în Skupștină. Din Belgrad se telegrafează, că în ședința de Marți a Skupștinei președintele a anunțat, că în numele, camerei sârbești a expediat țarului o depeșă de felicitare din incidentul serbătoarei Stului Nicolae. În urma acestei declarațiuni membrii Skupștinei s'au ridicat în picioare demonstrînd viu pentru Rusia.

Din Maroc.

Sultanul Marocului împotriva Europeenilor. Corespondentul lui „Kölnische Zeitung“ telegrafează din Tanger, că din izvor sigur are informație, că sultanul în urma unei convorbiri cu ulemii a dimis din serviciu pe toți Europeenii. Imprejurarea că sultanul a dispus concedierea Europeenilor din serviciu imediat după plecarea deputațiunii franceze la Fez dovedește, că sultanul stă sub influența clicei conservative mauritane, care dorește alungarea tuturor Europeenilor din Fez.

Lui Marin i-se anunță din Tanger, că în urma hotărîrii sultanului de a concedia pe toți funcționarii europeni din serviciu, și comisiunea militară franceză va fi silită să părăsească orașul. Se vestește că ordinul sultanului nu se referă și la instructorii militari francezi dela frontiera maroco-algeriană dela Tanger și Udșă. Corespondentul lui Marin mai adaugă: Franța, care vestește să progreseze pacinic și încet în Maroc, se va opune, ca comisia militară, dela care depinde liniștea țării în partea cea mai mare, să fie îndepărtată ori micșorată.

Din Spania.

Noul minister spaniol. Din Madrid se telegrafează: Regele a aprobat lista nouilor ministri. Cabinetul s'a constituit astfel:

Președenția și ad-interim la marină, Azcarraga;

Finanțe, Castaliano;

Interne, Vandilo;

Afaceri străine, Campos;

Instrucțiunea publică și frumosele arte Lacieva;

Justiția, Uparte;

Agricultura, industria, comerț și lucrări publice, Cardenas;

Războiul, Villar.

Un răspuns.

În societatea noastră s'a înrădăcinat obiceiul de a supune criticei fiecăre mișcare socială, însă nu din imboldul de a da povețe binevoitoare, ci din contră aceste critice servesc unor indivizi ca act de răzbunare personală.

Unul astfel de atac am fost expus și eu cu ocaziunea serbării, ce s'a aranjat de către tinerimea studiosă dela Institutul teol.-ped. din Caransebeș întru pomenirea Marelui Mitropolit Andrei baron de Șaguna.

Din incidentul acesta „un oaspe“ după ce s'a întărit cu câte-va baterii la ospătăria „Radeckzy cel nou“ (aceasta o spune însuși în corespondența sa) s'a pus să-mi dea lecții din muzică în foaia politică „Drapelul“ Nr. 141. Căcând corespondența pomenită se prezintă fiecărui cetitor ca un lucru tras de păr, căci cel nepriceput în ale muzicii vede, că articolul pomenit e efluxul unei ure personale; ear cel mai puțin inițiat în ale artei constată lipsa totală a cunoștințelor muzicale.

Corespondentul afirmă că la concertul, ce s'a dat în presara sf. Andrei s'au cântat cântări nemțești și pemești.

Spre orientarea celor interesați aduc la cunoștință, că s'au cântat 3 coruri, dintre care cel dintâu a fost compoziția lui D. Cuntan: „La Mormântul marelui Andrei“, al 2-lea: „Imnul școlar“ de Podoleanu și neavând altă piesă potrivită la îndemână, am ales „Graiul părintesc“ de Engelsberg, o compoziție vestită nemțească și tradusă foarte bine de un savant român din Bucovina. Domnul din tufă îmi recomandă să cânt piesele lui Vidu, Dima și Flondor.

Compozițiile celor 2 din urmă le-am cântat deja de multe ori și-i recunosc ca oameni valoroși, ale căror compoziții suportă critica cea mai severă. Din aceasta recomandare să vede cât de mic este orizontul cunoștințelor muzicale ale corespondentului.

Oare dînsul, care își ia aer de om verzat în literatura muzicală, nu știe nimica despre Muzicescu și Worobchievici? Poate că retace pe aceștia din cauza că n'au fost născuți Români ca dînsul? Dar îi asigur, că aceștia doi pe lângă alți mulți străini fac mai mare fală Românilor, decât corespondentul cu toată știința lui, căci aceștia au compus piese românești originale de mare valoare.

Unde rămâne mai departe Porumbescu și Mureșan? Il întreb pe binevoitorul corespondent, de ce nu face rînduială la el acasă, adevă în locul lui natal, în Lugoj, de ce nu stăruie ca dl Vidu să cânte și ceva dela eminentul compozitor Dima?

Este peste tot ridicol și totodată nedemn de un om pretins cult, când aruncă astfel de teme în publicitate fără nici un pic de pricepere.

Ca să dovedesc, că nu comite nime o crimă, când în lipsa compozițiilor originale naționale, alege câte o cântare străină, aduc câte-va exemple. Tocmai zilele acestea s'a reprezentat la opera imperială din Berlin în prezența împăratului Wilhelm al II-lea opera cea mai nouă „Roland în Berlin“ a compozitorului italian Leoncavallo.

Amintesc, că opera aceasta a fost direct comandată de împăratul Wilhelm la susamintitul compozitor. De faptul acesta nime nu s'a scandalizat deși poporul german are mulți compozitori de așăi.

Concertele simfonice în Berlin sunt conduse de un Boem. Orașele Leeds și Birmingham din Anglita au comandat compoziții la Boemul Dvorzak, care pentru orașul dintâi a compus oratoriul „Sta-Ludmilla“ (chiar pe un subiect bohem), pentru orașul al doilea a compus grandiosul „Stabat Mater“.

În urma succeselor colosale, ce le-a obținut, universitatea din Cambridge i-a oferit titlul de doctor, ear orașul New-York din America l-a chemat ca director la konzervatorul de acolo.

La Paris se cultivă muzica lui Wagner, în Italia de asemenea.

Așa privesc chestiunea aceasta popoarele cele mai mari, cari au literatura lor proprie imensă.

Pretenziunile faimosului corespondent sunt nește insanități periculoase, cari descurajază chiar pe compozitori de frunte români. Oare nu suferă destul din cauză aceasta dl Dima? Ar putea dînsul să ridice nivelul artistic al concertelor sale numai prin cântări naționale, care sunt frumoase, dar nu suficiente pentru a reprezenta poporul român, ca cultivator de arta muzicală? Vremile s'au schimbat și Românul s'a însușit și alte simțiri. El n'are lipsă să tot doinească, el simte și eroicește.

Este oare „Deșteaptă-te Române“ o doină? Sunt de părerea, că societăți de cântări, dacă dispun de puteri, în lipsa cântărilor de artă românești, să recurgă și la autori străini, căci numai așa se pot crea compoziții de valoare românești, cari vor fi primite și admirate de toată lumea muzicală.

Peste tot e foarte cutezător corespondentul când crede, că tot publicul ce cercetează concertele mai ales în orașe, n'ar avea pricepere pentru compoziții de o concepțiune mai înaltă, decât cele populare, care constau de regulă din două perioade. Mai departe sunt acuzat, că studiez într'un an prea puține cântări cu tinerimea dela institutele noastre. Din afirmarea aceasta transpiră o răutate fără margini.

Dînsul ca prof. și doctor în s. teologie are să știe, că o liturgie, care o studiez în tot anul cu elevii și care am cântat-o anul acesta deja în 14/X, are mai multe piese mari, decât numărul indicat de dînsul. Așa ceva n'aș putea face, dacă aș neglija orele mele, precum o face dînsul. În general zis activitatea corespondentului conzistă numai în a sămăna ură și a subsăpa tot ce-i bun și frumos.

Dînsul ca să dea bună pildă elevilor nu se sfieste a-i înjura de Dumnezeu publice în birt, pe oameni respectabili ca bunăoară pe dl Stoia-covici oficiant în pens. care saptă este protoco-lat la oficiul cercual din Caransebeș, ear altă dată elevii l'au surprins, mergând la excursiune la Lugoj, jucându-se în cărți la 4 ore dimineața la „Radeckzy cel nou“. Acestea le adresez dlui Dr. Barbu.

Caransebeș, la 6/12 v. 1904.

Antonie Sequens,
profesor de muzică.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Decembre 1904.

— **Episcopul Nicolae Popea**, a fost Lună obiectul celor mai sincere manifestațiuni de venerație și iubire din partea atâr a credincioșilor săi cât și a număruișilor stimatori de prin toate părțile locuite de Români. P. S. Sa, după cum ni-se scrie, a fost felicitat de corporațiunii prin delegați ear din partea particularilor d'asemeni unii în persoană, alții în scris au grăbit să salute de ziua omenească pe septegenarul prelat. P. S. Sa a primit apoi telegrame multe, între ele și pe a ziarului „Tribuna“, care a ținut să se asocieze urărilor de bine ce i-s'au adus cu acest prilej serbătoreasc.

— **Măcăul — împotriva guvernului.** Municipiul orașului Măcău, a votat cu mare majoritate, *neîncredere guvernului*. Abee *cinci inși au votat* în contra moțiunii.

— **Barabás Béla — candidat în Cluj.** Marele nostru bărbat, Barabás Béla e în poziția grozavă de a nu căpăta mandat. Mai bine zis patria nu el. Căci ce o fi cu țeara, dacă Barabás nu va mai fi deputat? Cine s'o apere? Mai ales acum, după ce a murit și Pichler. Se vede că patrioții din Cluj au înțeles marea primejdie, căci — după cum se depeșează — zilele acestea au hotărît

să ofere lui Barabás Béla mandatul cercului II al orașului Cluj. Barabás va fi deci candidat contra baronului Feilitzsch Arthur vice-presidential camerei. Altă întrebare însă, dacă va fi ales.

— **Transportul postal furat.** Se telegrafează din Belgrad, că din trenul expres-orient, cu care a călătorit prințul Ferdinand din Pesta în Sofia, s'a furat întreaga postă, care era adresată pentru Bulgaria și Turcia. Numai în Nis au observat furtul.

— **Aniversarea de 100 ani dela moartea lui Linné.** Din Stockholm se scrie: Academia de științe a decis, să serbeze în luna Mai 1907 aniversarea morții de 100 ani a marelui botanist svedez Linné. Din acest incident Academia va da toate scrierile lui Linné într'o ediție jubilară.

— **Centenarul unui tuberculos.** Bătrânii găzduiți în spitalul din Ivry, lângă Paris, vor sărbători la 23 Decembre a suta aniversare dela nașterea decanului lor, Iosif Sardou.

Acesta este pensionarul spitalului de 43 ani. A fost admis acolo, cu toată vârsta sa de 57 de ani, din cauză că medicii de pe atunci l'au găsit tuberculos și nu i acordau decât vro lună, două de viață.

Și el a trăit 100 de ani!

— **Un contemporan al lordului Byron.** În orașelul Niș, din Siberia, trăește un anume Ștefan Zikiș, care are respectabila vârstă de 116 ani.

După câte aflăm dintr'un interview acordat de Ștefan Zikiș unui corespondent al unui ziar englez, acest bătrân a luptat în rândurile Grecilor contra Turcilor împreună cu lordul Byron, pe care l'a cunoscut foarte intim.

Intrebat asupra caracterului lordului Byron, a spus că era sceptic, mândru și orgolios, cu trăsături fine și frumoase.

Dacă lord Byron ar fi trăit, ar fi avut acum aceeași vârstă ca și Ștefan Zikiș, amândoi fiind născuți în anul 1788.

— **Un articol al ziarului japonez „Taiyo“** Ziarul Taiyo, organul lui Ozaki Jukio, primarul din Tokio, publică un articol asupra războiului ruso-japonez.

Ziarul spune că victoria finală va fi a Japonezilor, dar că Rusia nu va cere pacea și că Japonia se va găsi redusă la penibila eventualitate a unui război nesfârșit.

În aceste condițiuni, cum va putea face față Japonia? Nu va face imprudența de a urmări pe Ruși până în fundul Mandciuriei și al Siberiei.

Doă mijloace i-se oferă, primul pe care îl preferă și ziarul Taiyo, conzistă, după ce va lua Port-Arthur, Liao-yang, Mucden, Vladivostok și au respins pe Ruși la nord estul Mandciuriei, să se caute câte-va puncte lesne de apărat și a se stabili în terenul limitat de Yalu superior și Munții Albi cu 250.000 oameni, a căror întreținere nu va fi mai costisitoare ca în Japonia chiar unde nația liberă la interior și în jurul căreia va trebui să redubleze eforturile pentru a mări bogăția sa.

Al doilea mijloc de care va putea usa Japonia va fi de a provoca intervenirea puterilor străine făcând pe China să-și rupă neutralitatea.

— **Biserica Sântului Marcu în pericol.** Din Roma se vestește cu datul de 17 c.: Ministrul cultelor Orlando a declarat în camera italiană în urma unei interpelațiuni a deputaților Santini și Techio, că solitudinile cu privire la starea basilicii din Veneția, nu sunt întemeiate. În privința asta a declarat și arhitectul Manfredi, că nu este de loc motiv de temere. Primarul Veneției a expedit ministrului o telegramă de același cuprins. Astfel pentru celebra zidire nu ar exista nici un pericol de prăbușire, după părerea celor inițiați în afacerea aceasta.

— **Jaf.** Din Nákófalva ni-se scriu următoarele: Jăfuitorii poștarului pe drumul dintre Chichinda Mare și Kisösz sunt de zile urmăriți, dar

Dr. VICTOR D. GRAUR

medic universal, profesor evalificat de școale medii p. studiul higiei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de fălci. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curat. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porceian și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinți și dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

fără rezultat în Nákófalva, Chichinda-Mare și Comlăușul-mare s'a făcut perchiștie domiciliară la mai mulți indivizi suspecți. Poștarul Vincențiu Dogariu a mărturisit la poliție, că trei necunoscuți l-au atacat pe drumul de țeară, lovindu-l unul dintre dinși în cap, încât a căzut din trăsura la picioarele cailor, trecând trăsura peste el. Cum însă pe hainele lui nu se văd urme de sânge ori alte semne, cari ar putea trada un atac, se presupune că poștarul a fost înțeles cu niște rău făcători, să jăfuiască posta, pretextând un atac din partea unor hoți necunoscuți împotriva lui. Rănirea poștarului foarte ușoară nu admite un atac serios în înțelesul strict al cuvântului, ci ea are de scop numai eludarea justiției, ceea-ce hoțul cu greu va putea reuși. Poștarul a și fost internat la spitatul robilor din Chichinda-Mare unde va rămânea până ce se va face lumină în afacerea asta.

— **Nou tun cu tir repede.** Din Paris se anunță, că ministrul de război francez *Bertaux* Lunî a fost de față la probele de tir cu noul tun de 240 mm. calibru. Probele s'au făcut la Havre. Noul tun se umple singur și face trei împușcături pe minut. Se afirmă că ministrul s'a declarat satisfăcut cu rezultatul probelor dorind inventatorului, căpitanului de artilerie *Tournier* mult noroc. Un corespondent anunță că pe baza probelor se poate spune cu siguranță, că nu există flotă, care ar cuteza să se opună focului unor atari tunuri.

— **Omor din depărtare.** Anton Rigler, proprietar din Viena, petrece iarna în Riviera, și de desigur nu s'a gândit nici odată, că pe când el joacă cărți în casina din Nizza, sau se plimbă în vr'un parc, în timpul acesta comite omor de om în Viena. Rigler are mai multe case în Viena. În una din acestea, care e situată afară din oraș, locuiesc mai mulți oameni săraci. Unul dintre locuitori Ioan Eisenberger lăcătuș la căile ferate încă în luna Noembrie a înștiințat pe servitorul casei, că soba lui e rea și pretinde să îi se repare, căci i-se poate întâmpla vr'o nenorocire. Cu toate acestea soba nu s'a reparat. În 2 Decembrie s'a și întâmplat nenorocirea: Eisenberg s'a asfiesiat peste noapte; nev stă lui a fost mântuită de vreme; dar de atunci încoace e tot bolnavă. La pertractarea ținută în 17 Decembrie Rigler s'a dus direct dela gară, era de tot liniștit căci nu credea că-l va pedepsi. Președintele l'a întrebat: Știași că soba e rea?

— Servitorul mi-a amintit dar am crezut că sunt numai esagerări. Adeseori servitorii se asociază cu locuitorii și pretind reparații când nu e nevoie.

— Dacă n'ai crezut servitorului, trebuia să te convingi singur dacă spune adevărul s'au nu? Așa nu te poate scăpa nimic în fața acuzei.

Servitorul a spus că nu odată ci de mai multe ori l-a făcut atent pe Rigler. Ceilalți martori toți au făcut că Rigler e un om fără inimă, nemilos, fără cruțare nu numai față de locuitorii cari nu plătesc regulat, ci față de toți. Pertractarea care a durat 14 ore s'a terminat cu aceea că Rigler sub multe împrejurări atenuante, a fost pedepsit la 4 luni temniță, ear pentru despăgubire văduva a fost îndreptată la judecătoria civilă.

— **Ciocnirea vapoarelor japoneze.** Se telegrafează din Londra: După telegrama sosită din Modi lui Lloyd în 17 Decembrie vaporul de transport *Masmam* s'a ciocnit cu vaporul de ambulanță *Rogilman* lângă *Simonoseki*, ambele vapoare s'au îngăurit. Vaporul de ambulanță l'au ancorat. Bolnavii au fost transportați pe uscat.

— **Romanul de dragoste al unui medic.** — Multă senzație provoacă acum în Statele Unite dragostea unui medic francez *Dr. Goff* emigrat acolo, și care a luat parte la războiul civil.

El lupta în partea statelor dela Nord și ajunsese când armata învingătoare pătrunse în țara inimică într-o casă de sud unde se amorozează de o fată.

Aceasta răspunse la dragostea medicului, însă când el vroi să o ia în căsătorie, ea îi respinse pentru motivul că nu se poate mărita cu un dușman al patriei sau al partidului ei și se mărită în prima surescitare cu un oficer al partidului dela sud.

Dr. Goff se întoarse după încheierea păcii în Franța, dar emigră din nou în America unde se stabili ca medic. Acum trei luni el află că doamna *James Uwer* vechia lui dragoste, e văduvă deja de mai mulți ani, el o găsi și deși ambii sunt cu patruzeci de ani mai în vîrstă, ei s'au căsătorit acum câte-va zile.

— **Epilog la disolvarea din Innsbruck.** Din rezidența Tirolului se scrie ca la 22 Decembrie va fi pertractarea în afacerea tulburărilor de acolo. Sub acuză pentru vătămare de onoare și corporală stă medicul *Frideric Lamdschner*, șeful partidului *Schrönererian* din Tirol. El a fost acuzat de către corespondentul ziarului *milanez Curriere della Sera*, *Dr. Antonio Albertini*.

— **Noul ambasador al Elveției.** Din Viena se anunță, că regele a primit în audiență specială pe noul ambasador al Svițerei, *Martherey*, care din acest incident și a prezentat regelui credenționalul.

— **Trădătorul francmasonilor.** Din Paris se telegrafează: Presa naționaliștilor face mare zgomot din cauza morții lui *Bidegain*. *Bidegain* a fost găsit spânzurat de un balcon pe o stradă îngustă din Cairo. Naționaliștii susțin, că nici vorbă nu este de sinucidere, ci că agentul francmasonilor l'au ucis, din cauza că a tradat secretele lor. *Bidegain* era când-va secretarul marelui loje a Grand Orientului, vânzând corespondența lojei pentru un milion de franci naționaliștilor, cari au uzat de această corespondență la campania lor împotriva francmasonilor. Vestea morții lui *Bidegain* însă încă n'a fost oficial confirmată.

— **Falimentul constituției rusești.** Din Petersburg se scrie: Într'un consiliu de coroană ținut într-o Joie în palatul de eamnă țarul ar fi declarat după ce a ascultat părerile marilor duci reacționari că el a moștenit stăpânire autocrată, deci își ține de datorință să păstreze moștenirea primită pe seama fiului său. Deja a doua zi au fost făcute atente redacțiunile din Petersburg, că ori-ce publicație asupra zemstvirilor va constitui delict de presă, și ca atare va fi urmărit cu cea mai mare asprime. Se crede, că manifestul țarului pe care îl va da în curând, nu va satisface pe nimeni. În felul acesta mișcarea de reformă pusă la cale în urma întrunirii zemstvirilor a fost zădărnicită prin un singur cuvânt al țarului.

— **Chestia adulterului în senatul francez.** În ședința de Marți a senatului francez s'a dezvoltat o interesantă discuție asupra propunerii referitoare la abolițiunea paragrafului din codul civil francez, care interzicea căsătoria între bărbatul și femeia, care comit adulter. Raportorul *Lintilhac* a accentuat, că nu este permis, ca legea să oprească repararea cel puțin în parte a răului provocat de greșala unui bărbat și a unei femei, mai ales trebuie luați în considerare copiii, cari nu pot fi făcuți resabili pentru vina părinților lor. Eșecționând naționaliștii și clericaliți acest amandament subit al înfuriaților *Combesiști* împotriva a tot ce este bisericesc, s'a ridicat ministrul de justiție *Vallee*, declarând: „Pedepsirea adulterului prin lege în realitate nici nu este cu putință. (?) Istoria dovedește asta. Drept aceea trebuie să renunțăm la asta. Un legislator după părerea mea ar lucra rațional, dacă peste tot ar șterge delictul adulterului (!?), lăsând numai să constituie motiv de divorț.“

Senatorul *Vidal de Saint Urbain* (clerical): De ce nu dispuni tot-odată, ca adulterilor să li-se dea și o distincție?

Ministrul de justiție: De asta nu poate fi vorba, ci numai de aceea, ca legea să fie mai umană și mai justă (!)

În fine propunerea pentru ștergerea paragrafului ominos din codul civil, pentru care *Combes* și partidul său distructiv n'a avut odihnă, a fost adoptată și de către senat.

PARTEA LITERARĂ.

Alexandri

10

și

Românii din Bucovina

— Material biografic* —

(Urmare).

IV.

„Nu-ți pot spune, ce mulțămire, ce satisfacțiune am, văzând că și tu tot așa te revoltezi, te îngrețosezi de încercările și apucăturile cele nebunești ale mai multor autori, actori și directori de teatru, cari introduc piese ticăloase în toată privirea...“

„Iată de ce o privesc de o adevărată binefacere că în sfârșit te-ai hotărît de a scrie o dramă istorică! — știrea cea mai dorită, cea mai bună ce mi-ai putut da.“

„Arată-le calea, învață-i limba, tonul, stilul cel nobil și poetic, precum anume și cel popular, învață-i gustul firesc nestricat dar cult și de a nu-și opinti și silii nebunește fantazia și a-și umple gura de fraze goale, pompoase, care creapă ca beșicele, dezgolind deșertul. Pune-le un model sau mai bine cât de multe — și Dumnezeu să te ție lung, lung și să-ți conserve tot atât de lung puterea inspirațiunii tale atât de bogate și de frumoase“.

Câte-va zile în urmă, *Alexandri*, plăcut impresionat de căldura cuvintelor și de adâncă priecpere cu care l'întâmpina amicul său bucovinean, îi răspunde:

„Răspund îndată la scrisoarea ta, pentru că să-ți mai exprim adâncă mulțămire ce-mi însoțea renașterea simțului de naționalitate în Bucovina. La voi cari a-ți fost martori ai rătăcirilor noastre din Principate,*) aceea renaștere se va realiza cu înțelepciune și cu rezultate bune, căci o veți feri negreșit de amețeala ce produce totdeauna lipsa de ispită. Am bună sperare că sub privigherea voastră, a fraților *Hurmuzachești*, spiritele vor apuca pe o cale dreaptă și literatura se va cultiva ca o grădină cu flori și fără burueni sălbatice.“

După astea deschide un parantez mai lung asupra „Foi“, laudă articolele apărute, critică în parte ortografia și revine la chestia teatrului:

„Precum și-am mai spus-o, dragă *Alecule*, am pentru scena română o iubire părintească și nu o voui părăsi nici odată, căci pe lângă interesul înfloririi sale, mă domină și amorul artei dramatice. Îmi place să lucrez pentru teatru și mă simt oare-cum legat către el și prin lucrările de mai înainte și prin lipsa de autori dramatici. Până acum am compus bucăți mai mult sau mai puțin ușoare, în potrivire cu puterile actorilor și cu neîndemnarea limbii: a venit însă timpul că se cere ceva mai serios, mai literar, fără a mă preocupa de gradul de înaintare a actorilor în arta dramatică. În curând deci mă voui pune pe lucru, de voui fi sănătos și ferit de năcazurile agriculturii, cu care sunt osândit de un an...“

În acest ton de convorbire literară, mai ales teatrală, scrisoarea continuă, dovedindu-ne cu fie-care pagină mai mult ce demnă era tovarășia între cei doi și cât de bine-făcătoare pentru popor.

Alexandru Hurmuzachi nu scrie numai reflexiuni generale asupra teatrului român și a pieselor lui *Alexandri*. El intră și în amănunte critice, având totdeauna păreri judicioase și căutând chiar în unele părți a complecta pe autor, cu sfaturile sale pornite din o vastă cultură literară.

Un interes literar istoric special are analiza proverbului „Concina“, asupra căreia trebuie să ne oprim.

Alexandri trimisese piesa asta *Bucovinenilor* ca manuscris. Ea s'a tipărit abia în urmă, în „Foaia“ din 1866. De jucat s'a jucat însă în a doua stagiune teatrală de către trupa d-nei *Tardini*, cu o îngrijire și un succes, care astăzi ne uimește cunoscând mica importanță a acestei

*) Din noul volum de scrisori, ce să va tipări sub îngrijirea d-lui *H. Chendi* și a d-șoarei *E. Carcalechi*.

1) Care n'a fost scrisă.

2) Scrisoare din 18/30 Martie 1865.

3) Aluzia neclară.

4) Scrisoare inedită. Iași, Martie 1865.

prime comedii de salon. Nu ne explicăm adâncă impresie ce a făcut această năvălă sentimentală dramatizată decât prin împrejurarea că noua lucrare a poetului eșia cu totul din cercul subiectelor sale de până aci și se apropia mai mult de trebuințele sufletesti ale clasei culte, ale boerimeii indeosebi, care cerea de mult ridicarea nivelului artistic prin îmbrățișarea unor subiecte din viața sa⁶⁾.

Titlul piesei era „Barcarola“ ales astfel după poezia cuprinsă în text și cântată la sfârșit de cele două persoane principale. Hurmuzachi, pentru a înconjura un echivoc, i-a schimbat acel titlu dându-i-l pe cel de astăzi, mai potrivit cu subiectul:

„Am pus piesei numele „O partidă de concină“ — scrie Hurmuzachi poetului — ca să mulțumim și pe aceia cari se bucură când și titlu e național și a evita un amestec cu barcarola, care s'a cântat deunăzi; pentru asta dar mă vei scuza“.

Vorbind despre caracterul piesei, Hurmuzachi ne lămurește asupra înțelesului „proverbului“ dramatic. „Proverb, adică o comedie, elegantă, de salon cum se zice, de tot mică, fără acțiune dramatică și fără intrigă, un gen nou de comedie, ivit în timpul din urmă la Francezi, a căror limbă fină e atât de aptă pentru conversația elegantă. În o asemenea simplă convorbire dar se cuprinde și trebuie de căutat meritul acestor proverbe, car sunt, cum am zis, un fel nou a literaturii dramatice și se țin de comedia înaltă sau nobilă. Scopul lor nu e de a căuta mari prin acțiunii încurcate și posnașe. ci mai lin și plăcut, acela pe care îl poate produce jocul cum am zice lucrarea, scânteierea spiritului cult și fin asupra altor spirite culte și mulțumirea pe care gluma delicată, umorul fin și limba elegantă îl pot aduce acestora“.

Reproducem definiția asta, pentru-că ea precizează unul din multele genuri dramatice îmbrățișate de Alexandri, pe cari adese-ori își este cu neputință ale deosebi după caracterul lor.

(Va urma)

Felurimii.

Un strengar-ingenios. Un învățător american avea mare năcaz cu elevii dela școală, care veniau și-i băteau în ușa odăii. Ca să scape de ei, acată de ușe o coală mare de hârtie, pe care scrisese cu litere mari: „Aici nu-i iertat să bată nimeni!“ Nu trecu însă mult, și eată un băat „poc“! în ușe.

„Așteaptă, mișelule!“ zise învățătorul cunoscându-l, „îți voi arăta eu ție“. A doua zi băeții erau curioși să vadă ce are să se întâmple, iar vinovatul era pregătit la o bătaie, zdravănă. Învățătorul intră, porunci să se așeze o bancă, strigă pe băiatul vinovat și-i porunci să se întindă pe bancă; el sta cu trestia în mână. Dar când colo minune? Când îi ridică rocul, îl și lăsă fără bătaie și se trase la o parte pufnind de ris. Băiatul afurisit încă își cususe pe fundul pantolonilor o hârtie cu inscripția: „Aici nu-i iertat să bată nimeni!“

Cu aceeași monedă. Un cunoscut savant din Copenhaga care nu prea ține la exteriorul omului, intră într'unul din birturile cele mai nobile din capitala Danemarcei. Un chelner în frac și cravata albă, mustățile rase, cămașa albă ireproșabilă, îi vine înaintea cu cuvintele: „Aci nu se dă nimic“.

Fără de a băga în seamă cele spuse de chelner, savantul se apropie de o masă, se așează și comandă un beafteck și o jumătate de vin roș. Chelnerul se uită la el cu neîncredere, execută totuși comanda și roagă pe colegii săi să ia seama.

Clientul mănâncă cu poftă, bea cu mare poftă încă și apoi comandă o cafea și un

⁶⁾ „Nici odată nu am avut mai mare plăcere la teatru ca la reprezentarea acestui mic proverb; odată pentru mulțumirea cu care însuși o ascultam și apoi pentru plăcerea pe care o simțea și o dovedea tot publicul auzind-o — zice Hurmuzachi în „Foala“, iar în „Familia“ adaugă: „Serios îți spun, că am fost foarte fericit și mulțumit în cât zău, eram cam esaltat de atâta bucurie; de mai multe ori am auzit că asta e cea mai frumoasă piesă, care s'a dat astăzi iarnă, o vorbă care în mai multe priviri e de tot udevărată, că așa nobilă și delicată nu am avut“.

⁷⁾ Foala din 1865 p. 104.

lichior din cele mai scumpe. Chelnerul nu lăsă pe musafir din ochi.

În cele din urmă savantul cheamă chelnerul care primește plata.

Chelnerul se apropie și domnul îi dă o hârtie de o sută. Mare mirare în tagma chelnerilor și retragere generală!

Chelnerul primește în mod serviabil hârtia, foarte serviabil și chiar amabil ei dă restul și stă cu șira spinării încovoiată așteptând respectuos bacșișul.

Musafirul pune zâmbind banii în buzunar, se ridică, și zâmbind în mod foarte amabil zise chelnerului: „Aci nu se dă nimic!“.

ECONOMIE.

Arad, 21 Decembrie st. n.

Sărăcia și avuția.

disertațiune celită în adunarea generală a reuniunii învățătorilor români din Siria la 16/29 August 1904.

(Urmare).

Spre îndreptarea ta începutul e mai greu, dar' deloc ce ți-ai recunoscut eroarea ta și deloc ce ai gustat din bunătatea îndreptării tale, ești mântuit. Ține-ți conștiința vie și dentru totdeauna ești mântuit.

Cât pentru viitor, având toți câți trăim împreună datorința, deoparte a stării pentru sistarea erorilor și omisiunilor din trecut, de altă parte pe baza experiențelor a pune la cale direcții și corective noi, aceste datorințe le împărțim asupra noastră tuturor, biserica, școala și societatea întregului trebuie să iee asupra sa partea de datorințe ce i-se cuvine.

Este adevărat că biserica, prin toleranța interconfesionalismului și ivirea unor secte religioase, apoi tăfirea socializmului, încâtva a suferit, dar biserica totuși e tare și astăzi, și se poate că în scurt timp, tocmai aceia vor cere intervenirea bisericii spre sanarea stării desolate de acum, cari mai nainte au cauzat slăbirea ei în parte.

Ne întoarcem către servitorii lui Dumnezeu și ai altarelor, către preoții bisericii și le zicem: nu încetați a chema poporul cu cuvintele catehismului: „veniți fiilor ascultați-mă pe mine, frica lui Dumnezeu vă voi învăța“, căci din frica lui Dumnezeu vine ținerea legilor dumnezeiești și bisericești, ear fără învățarea și ținerea acelor, nu poate fi fericit nime. Biserica o chemăm întru ajutor, să curățe și susțină pacea sufletelor; biserica să se roage pentru toți; biserica să ne mângăie la neputințele de care putem fi atinși.

Funcționarea școlii populare, ca o necesitate elementară peste tot și la noi, în timpul din urmă a fost sprijinită în măsură mai mare. În jumătatea secolului din urmă însă, potestatea statului și-a eluat asupra școlilor o putere covârșitoare, căci conducătorii școlilor nu au avut atâta energie, spre a-și susține conducerea.

Conducerea a fost atinsă de două defecte, una că preferind învățământul, a neglijat creșterea religioasă morală a generațiunii viitorului. Alt defect, că întru îndemnarea învățăcelilor la școală, s'a folosit de mijloace sălnice, prin ce întreg învățământul a căpătat un colorit sălnic și poate a avut efect rău, în loc ca cu ajutoare bisericești-morale și pedagogice să fi stăruit spre a convinge părinții despre lipsa școlii și folosul ei.

(Va urma).

POȘTA REDACȚIEI.

D-lui V. B. Oradea-Mare. Dacă am mai publică și replica asta, ar trebui să dăm și altor cuvântul și astfel discuția s'ar prea întinde. În interesul obștec este să vă dați toți mâna și să lucrați în frăție deplină. Discuții prea lungi în presă ar invenina situația, ceea-ce nu intră nici în vederile D-tale, care cu atâta căldură scrii pentru îndreptarea lucrurilor.

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare la institutul grafic „Minerva“ București (România) următoarele cărți:

Sate și mănăstiri din România N. Iorga	Cor. 2.50
Pe drumuri depărtate N. Iorga	1.50
Dureri înăbușite M. Sadoveanu	2.—
Șoimii M. Sadoveanu	1.50
Tainele cerului Haralamb G. Lecca	1.50
Poesii Haralamb G. Lecca	1.50
Mosnegul dela munte N. Papahagi	1.50
Calendarul „Minervei“	1.25

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa* schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geagiuului, Săvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înaintea, — ori contra rambursă. 390—19

Redactor responsabil: Sever Boeu.
Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de clasornice și bijuterii.
Nr. Telefonului 63.

Cărbuni de peatră

de Petroșeni pentru Salon.

Briquette de cărbuni rotunzi de Tata.

Briquette de cărbuni

„ILSE“

de Prusia

cel mai ideal material de încălzit.

Se capătă pentru preferențele cele mai cu-lante cu transport la

RÓTH JÓZSEF

— întreprindere de transport de mobile. —

ARAD, Eötvös-utca 3. sz.

In urma lichidării și a sistării prăvăliei mare

desfacere de marfă sub prețuri cu învoirea autorităților
la firma

GEBHART J. și Fiul

Arad, Piața Andrásy Nr. 16.

Sticlă, porțelan, lămpi, oglinzi, rame, articole de nickel și mare asortiment de diferite articole de lux.

Prilej extraordinar numai pe scurte zile!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Nou atelier de lăcătușerie

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că sub

Nr. 17 de pe piața Libertății în Arad în casa d-lui Dr. Schwartz Jenő am deschis un

atelier de lăcătușerie

Primește ori-ce lucrări aparținătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri culante.

Rugând spriginul On. public rămân cu perfectă stimă

Schwitzer Dezó

măestru lăcătuș.

Arad, Piața Libertății 17.

Bijuterii, oroloage, aur călcat

și recuisite de argint, seduli de amănare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Strada Bisericii

(Palatul minoriților.)

Isvorul cel mai estin de cumpărare de bijuterii și oroloage.

Intare de prăvălie!

Am onoare a avisa respectuos pe on. public că mi-am mutat prăvălia, care corespunde pe deplin recerințelor moderne, în palatul contelui Nádasdy.

Tot odată rugând spriginul onoratului public, rămân

453

Cu deosebită stimă:

runner Béla

Prăvălie pentru haine de modă de bărbați, obiecte de artă și de specialități.

Arad, Piața LIBERTĂȚII, Palatul contelui Nádasdy, colțul străzii Forray.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tinituri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, astma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră ischias, undul în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ție neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Inșusirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefacătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, eară pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurdrei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea seafă atestate încarșe din toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat sădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta”, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost officios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și respândit.

Chiar și iestintărea estraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu întetire.

206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburî învechite

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și espedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

La Kilényi C. și C-nie

ARAD,

— Piața Andrásy Nr. 20, Palatul Fischer —
la „Globul albastru”.

Toate stofele de haine pentru dame se vând cu începere dela

28 Novembre

pentru preț mai mic de cât de fabrică.

439

■ ■ ■ **Ocaziune rară!** ■ ■ ■

Stofele se vând pentru toate prețurile acceptabile.

Ocaziunea de a cumpăra foarte ieftin

stofe de haine pentru dame.

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, că fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvirșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Au sosit mărfuri de earnă!

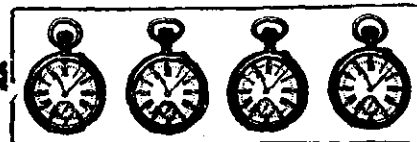
Am onoare a recomanda p. t. public magazinul meu de tot felul de ciorapi de vară, de manusi prodăte, de mătasă și de piele, de cămăși Jager și de pantaloni, de giamantane de casă, jucării pentru copii, precum și asortimentul meu bogat în bumbac, brodării și pantlici și tot felul de mărfuri de Norimberga și manufactură. Tot odată recomand în binevoitoarea atențiunea p. t. public casa mea de brodatul ciorapilor, care există deja de mai mulți ani pe strada Forray, unde se confecționează cel mui culant și elegant, și se esecută prompt. — Rugând sprijinul on. public

426

rămân cu deosebită stimă:

Szállassy Aladár.

— Se primesc cumande din provincie. —

GEYER FERENCZ,

OROLOGIER și GIUVAERGIU

(ARAD, STRADA WEITZER Nr. 5)

primește spre reparare cu garanță, oroloage de buzunar, de turn precum și ori-ce transformare de felul acesta.

Comande din provincie se efectueiesc prompt și culant.

459

Cu stimă:

GEYER FERENCZ,

STRADA WEITZER JÁNOS Nr. 5.

